

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2019. gada 12. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālais īpašums – Patenti – Direktīva 2004/48/EK – 9. panta 7. punkts – Preču laišana tirgū, pārkāpjot tiesības, kas ir piešķirtas ar patentu – Pagaidu pasākumi – Vēlāk atcelts patents – Sekas – Tiesības uz atbilstošu kompensāciju, lai atlidzinātu kaitējumu, ko radījuši pagaidu pasākumi

Lietā C-688/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kurš pieņemts 2017. gada 9. novembrī un kurš Tiesā reģistrēts 2017. gada 8. decembrī, tiesvedībā

Bayer Pharma AG

pret

Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.,

Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] (referents), K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerāladvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Šereš*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 9. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Bayer Pharma AG* vārdā – *E. Szakács, K. J. Tálas* un *I. Molnár, ügyvédek,*
- *Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.* vārdā – *A. Szecskay* un *G. Bacher, ügyvédek,*
- *Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.* vārdā – *K. Szamosi, P. Lukácsi* un *Á. György, ügyvédek,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *L. Havas, F. Wilman* un *S. L. Kaléda, pārstāvji,*

* Tiesvedības valoda – ungāru.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 11. aprīļa tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp., un labojums – OV 2004, L 195, 16. lpp.) 9. panta 7. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Bayer Pharma AG* (turpmāk tekstā – “*Bayer*”), no vienas puses, un *Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.* (turpmāk tekstā – “*Richter*”) un *Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.* (turpmāk tekstā – “*Exeltis*”), no otras puses, par kaitējumu, kas šīm divām pēdējām minētajām sabiedrībām esot nodarīts ar rīkojuma pasākumiem, kuri pieņemti pret tām pēc *Bayer* pieprasījuma.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Līguma par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām (turpmāk tekstā – “*TRIPS* līgums”), kas ir Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) izveidošanu 1.C pielikums un kas parakstīts Marakešā 1994. gada 15. aprīlī un apstiprināts ar Padomes Lēmumu 94/800/EK (1994. gada 22. decembris) par daudzpusējo sarunu Urugvajās kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.), preambulas pirmajā daļā ir noteikts:

“Vēloties samazināt izkropļojumus un kavēkļus starptautiskajā tirdzniecībā un ievērojot nepieciešamību veicināt efektīvu un adekvātu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, kā arī garantēt, lai pasākumi un procedūras intelektuālā īpašuma tiesību realizācijas nodrošināšanai paši nekļūtu par barjerām likumīgai tirdzniecībai.”

- 4 *TRIPS* līguma 1. panta “Pienākumu būtība un darbības sfēra” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis īsteno šā līguma nosacījumus. Dalībvalstis var (bet tas nav to pienākums) nodrošināt savos likumos daudz izvērstāku aizsardzību, nekā to prasa šis līgums, ar nosacījumu, ka šāda aizsardzība nav pretrunā ar šā līguma nosacījumiem. Dalībvalstis ir tiesīgas savas tiesību sistēmas un prakses ietvaros brīvi izvēlēties piemērotas šā līguma prasību izpildes metodes.”

- 5 *TRIPS* līguma 50. panta “Pagaidu pasākumi” 7. punktā ir noteikts:

“Ja pagaidu pasākumi tiek atcelti vai ja tie izbeidzas jebkādas darbības vai prasītāja nolaidības dēļ, vai ja vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai tā apdraudējuma nav bijis, tiesu varas institūcijas ir pilnvarotas likt prasītājam pēc atbildētāja lūguma sniegt atbildētājam attiecīgu kompensāciju par jebkuru šīs rīcības radīto kaitējumu.”

Savienības tiesības

6 Direktīvas 2004/48 4., 5., 7., 8., 10. un 22. apsvērumā ir noteikts:

“(4) Starptautiskā mērogā visām dalībvalstīm un pašai Kopienai tās kompetences jomās ir saistošs [TRIPS līgums]. [..]

(5) Līgums par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas saistītas ar tirdzniecību, jo īpaši ietver noteikumus par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas līdzekļiem, kas ir vienoti starptautiskā līmenī piemērojami standarti un ko piemēro visās dalībvalstīs. Šī direktīva neietekmē dalībvalstu starptautiskās saistības, tostarp saistības saskaņā ar Līgumu par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas saistītas ar tirdzniecību.

[..]

(7) Komisijas rīkotajās konsultācijās par šo jautājumu ir konstatēts, ka dalībvalstīs, neskatoties uz Līgumu par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas saistītas ar tirdzniecību, joprojām pastāv būtiskas atšķirības attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas līdzekļiem. Piemēram, noteikumi par pagaidu pasākumu piemērošanu, ko jo īpaši izmanto, lai saglabātu pierādījumus, zaudējumu aprēķināšana vai noteikumi par tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošanu dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras. [..]

(8) Dalībvalstu sistēmu atšķirības attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu kaitē iekšējā tirgus pareizai darbībai, un to dēļ nav iespējams nodrošināt, ka intelektuālā īpašuma tiesības visā Kopienā ir vienādā mērā aizsargātas. [..]

[..]

(10) Šīs direktīvas mērķis ir tuvināt [dalībvalstu tiesību aktus], lai iekšējā tirgū nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu [intelektuālā īpašuma] aizsardzības līmeni.

[..]

(22) Ļoti svarīgi ir arī paredzēt pagaidu pasākumus pārkāpumu tūlītējai izbeigšanai, negaidot lēmumu par lietas būtību, tai pat laikā ievērojot aizstāvības tiesības, nodrošinot pagaidu pasākumu proporcionalitāti atbilstīgi attiecīgā gadījuma raksturam un nodrošinot vajadzīgās garantijas to izmaksu un kaitējuma segšanai, kas atbildētājam rodas nepamatotas prasības dēļ. Šādi pasākumi ir jo īpaši vajadzīgi gadījumos, kad jebkura kavēšanās var radīt neatgriezenisku kaitējumu intelektuālo īpašuma tiesību īpašniekam.”

7 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz pasākumiem, kārtību un aizsardzības līdzekļiem, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šajā direktīvā termins “intelektuālā īpašuma tiesības” ietver rūpnieciskā īpašuma tiesības.”

8 Minētās direktīvas 2. panta “Piemērošanas joma” 3. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva neattiecas uz:

[..]

b) dalībvalstu starptautiskajām saistībām un jo īpaši Līgumu par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas saistītas ar tirdzniecību, tostarp saistībām, kas attiecas uz kriminālprocesu un kriminālsodiem;

[..].”

- 9 Direktīvas 2004/48 II nodaļa “Pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi” ietver šīs direktīvas 3.–15. pantu. Atbilstoši tās 3. pantam “Vispārīgas saistības”:

“1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus termiņus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi.”

- 10 Direktīvas 2004/48 9. pantā “Pagaidu un piesardzības pasākumi” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiesu iestādes pēc prasītāja lūguma var:

a) attiecībā uz iespējamo pārkāpēju izdot iepriekšēju izpildrakstu, lai novērstu iespējamus intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus vai lai uz pagaidu laiku aizliegtu iespējamo tiesību pārkāpumu turpināšanu, attiecīgā gadījumā, ja to paredz valsts tiesību akti, iekasējot regulāru kavējuma naudu, vai lai šādas rīcības turpināšanu pieļautu tikai tad, ja ir sniegta garantija, kas paredzēta kompensācijas nodrošināšanai tiesību īpašniekam; [..]

b) dot rīkojumu arestēt vai nogādāt atpakaļ preces, ar kurām, iespējams, pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības, lai novērstu to nokļūšanu vai apriti tirdzniecības tīklā.

2. Ja pārkāpums ir izdarīts komerciālā mērogā, dalībvalstis nodrošina to, ka, ja cietusī puse norāda uz apstākļiem, kas var traucēt kompensācijas piedziņu, tiesu iestādes var dot rīkojumu kā piesardzības pasākumu piemērot iespējamā pārkāpēja kustamā un nekustamā īpašuma arestu, tostarp bankas kontu un citu aktīvu bloķēšanu. [..]

[..]

7. Ja pagaidu pasākumus atceļ vai ja tie vairs nav spēkā prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ, vai ja vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma drauda nav bijis, tiesu iestādes ir pilnvarotas pēc atbildētāja pieprasījuma likt prasītājam sniegt atbildētājam atbilstošu kompensāciju par minēto pasākumu radīto kaitējumu.”

Ungārijas tiesības

- 11 Saskaņā ar *találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény* (1995. gada Likums Nr. XXXIII par patentu aizsardzību) 18. panta 1. un 2. punktu ar patentu piešķirtā aizsardzība sākas ar pieteikuma publicēšanu un tā sekas sākas pieteikuma iesniegšanas dienā. Šī aizsardzība ir pagaidu un kļūst par galīgu tikai tad, ja pretendents saņem patentu attiecībā uz savu izgudrojumu.

- 12 *Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (1952. gada Likums Nr. III par Civilprocesa kodeksu) 156. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Pēc pieprasījuma tiesa pagaidu noregulējuma kārtībā var izdot rīkojumu, lai tiktu apmierināta prasība vai pretprasība, vai pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu, ja šāds pasākums ir nepieciešams, lai novērstu draudošo kaitējumu vai saglabātu *statu quo* attiecībā uz strīdu, kā arī lai aizsargātu prasītāja primārās tiesības, un ja pasākuma izraisītais kaitējums nepārsniedz no minētā pasākuma gaidīto ieguvumu. [..] To faktu ticamībai, kas pamato prasību, ir jābūt pierādītai.”

- 13 *Polgári perrendtartásról szóló 1959. évi IV. törvény* (1959. gada Likums Nr. IV par Civilprocesa kodeksu, turpmāk tekstā – “Civillkodekss”) 339. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Personai, kas prettiesiski nodara zaudējumus citai personai, ir pienākums tos atlīdzināt. No šī pienākuma ir atbrīvota persona, kas pierāda, ka tā ir rīkojusies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas attiecīgā situācijā.”

- 14 Civillkodeksa 340. panta 1. punktā ir noteikts:

“Cietušajam ir jārikojas tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas attiecīgā situācijā, lai novērstu vai mazinātu kaitējumu. Nav jāatlīdzina tā kaitējuma daļa, kas radusies tāpēc, ka cietušais nav izpildījis šo pienākumu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 15 2000. gada 8. augustā *Bayer* iesniedza *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala* (Valsts intelektuālā īpašuma birojs, Ungārija) (turpmāk tekstā – “Birojs”) patenta pieteikumu attiecībā uz farmaceutisku produktu, kas satur kontraceptīvu aktīvo vielu. Birojs publicēja šo patenta pieteikumu 2002. gada 28. oktobrī.
- 16 2009. gada novembrī un 2010. gada augustā *Richter* un 2010. gada oktobrī *Exeltis* sāka tirgot Ungārijā farmaceutiskos kontraceptīvos produktus (turpmāk tekstā – “attiecīgie produkti”).
- 17 2010. gada 4. oktobrī Birojs piešķīra *Bayer* patentu.
- 18 2010. gada 8. novembrī *Richter* iesniedza Birojā pieteikumu konstatēt, ka nav pārkāpuma un ka ar attiecīgajiem produktiem netiek pārkāpts *Bayer* patents.
- 19 2010. gada 9. novembrī *Bayer* lūdza *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) noteikt pagaidu pasākumus, kuru mērķis būtu aizliegt *Richter* un *Exeltis* laist tirgū attiecīgos produktus. Šie pieteikumi tika noraidīti, jo netika pierādīta pārkāpuma ticamība.
- 20 2010. gada 8. decembrī *Richter* un *Exeltis* iesniedza Birojā pieteikumu par *Bayer* patenta atcelšanu.
- 21 2011. gada 25. maijā *Bayer* iesniedza iesniedzējtiesā jaunus pieteikumus par pagaidu pasākumu noteikšanu, kas ar 2011. gada 11. jūlija izpildrikojumiem, kuri stājās spēkā 2011. gada 8. augustā, aizliedza *Richter* un *Exeltis* attiecīgos produktus laist tirgū, nosakot tām pienākumu nodrošināt garantijas.
- 22 2011. gada 11. augustā iesniedzējtiesā *Bayer* uzsāka tiesvedības par pārkāpumu pret *Richter* un *Exeltis*. Šīs tiesvedības tika atliktas līdz brīdim, kad tiks pieņemts galīgais lēmums *Bayer* patenta spēkā neesamības atzīšanas procedūrā.
- 23 Saistībā ar prasībām, ko iesniegušas *Richter* un *Exeltis* par 2011. gada 11. jūlija rīkojumiem, *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa, Ungārija) attiecīgi 2011. gada 29. septembrī un 4. oktobrī atcēla šos rīkojumus procesuālo pārkāpumu dēļ un nosūtīja lietu atpakaļ iesniedzējtiesai.
- 24 Ar 2012. gada 23. janvāra un 2012. gada 30. janvāra rīkojumiem tā noraidīja *Bayer* pieteikumus par pagaidu pasākumu noteikšanu. Uzskatot, ka *Richter* un *Exeltis* bija ienākušas tirgū, pārkāpjot patentu, minētā tiesa uzskatīja, ka, it īpaši ņemot vērā *Bayer* patenta atcelšanas procedūras virzību un līdzvērtīga Eiropas patenta atcelšanu, šādu pasākumu pieņemšana nevarēja tikt uzskatīta par samērīgu. Ar 2012. gada 3. maija lēmumu *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) apstiprināja šos abus rīkojumus.

- 25 Ar 2012. gada 14. jūnija lēmumu Birojs daļēji apmierināja *Richter* un *Exeltis* iesniegto pieteikumu atcelt *Bayer* patentu. Pēc tam, kad tās bija iesniegušas jaunu pieteikumu, Birojs atsauc savu 2012. gada 14. jūnija lēmumu un ar 2012. gada 13. septembra lēmumu atcēla šo patentu pilnībā.
- 26 Ar 2014. gada 9. septembra rīkojumu iesniedzējtiesa nolēma atcelt Biroja 2012. gada 13. septembra lēmumu. Tā turklāt grozīja Biroja 2012. gada 14. jūnija lēmumu un atcēla *Bayer* patentu pilnībā.
- 27 Ar 2016. gada 20. septembra rīkojumu *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) apstiprināja minēto rīkojumu.
- 28 2017. gada 3. martā iesniedzējtiesa izbeidza tiesvedību par pārkāpumu starp *Bayer* un *Exeltis* pēc *Bayer* atteikšanās no prasības.
- 29 Ar 2017. gada 30. jūnija lēmumu tā galīgi noraidīja *Bayer* pret *Richter* celto prasību par pārkāpumu, pamatojoties uz *Bayer* patenta galīgo atcelšanu.
- 30 *Richter* ar pretprasību, kas celta 2012. gada 22. februārī, un *Exeltis* ar 2017. gada 6. jūlijā iesniegtu prasības pieteikumu lūdza piespriest *Bayer* atlīdzināt kaitējumu, ko tās uzskata par tām nodarītu šī sprieduma 21. punktā minēto pagaidu pasākumu rezultātā.
- 31 Iesniedzējtiesā *Bayer* lūdz noraidīt minētās prasības, apgalvojot, ka *Richter* un *Exeltis* pašas ir izraisījušas kaitējumu, kas tām esot nodarīts, apzināti un nelikumīgi laižot attiecīgās preces tirgū. Saskaņā ar Civilt kodeksa 340. panta 1. punktu tām tādējādi nav pamata prasīt kompensāciju par šo kaitējumu.
- 32 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa būtībā uzskata, ka, tā kā Ungārijas tiesībās nav tiesību normas, kas konkrēti regulētu Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā paredzētās situācijas, Civilt kodeksa vispārīgie noteikumi par atbildību un kaitējuma atlīdzināšanu ir jāinterpretē, ņemot vērā šo tiesību normu. Tomēr tā šaubās, pirmkārt, par šīs direktīvas 9. panta 7. punktā ietvertā noteikuma piemērojamību un it īpaši vēlas noskaidrot, vai šajā tiesību normā ir tikai noteikts, ka atbildētājam ir tiesības uz kaitējuma atlīdzināšanu, vai tajā ir definēts arī to saturs. Otrkārt, tā jautā, vai minētās direktīvas 9. panta 7. punkts nepieļauj, ka, piemērojot dalībvalsts civiltiesību normu, valsts tiesa izvērtē, kāda ir bijusi atbildētāja loma attiecībā uz kaitējuma rašanos.
- 33 Šādos apstākļos *Fővárosi Törvényszék* (Budapeštas galvaspilsētas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktā ietvertā vārdkopa “sniegt [...] atbilstošu kompensāciju” ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm ir jānosaka materiālo tiesību normas par pušu atbildību, kā arī kompensācijas summa un tās sniegšanas veids, pamatojoties uz kurām dalībvalstu tiesas var likt prasītājam atlīdzināt atbildētājam kaitējumu, kas tam radies tādu pasākumu dēļ, kurus tiesa vēlāk atceļ vai kuri vēlāk zaudē spēku prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ, vai gadījumos, ja tiesa vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu nav bijis?
- 2) Ja atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktam ir pretrunā dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šajā direktīvas normā paredzētajai kompensācijai ir piemērojami vispārīgi dalībvalsts noteikumi par civiltiesisko atbildību un atlīdzību, saskaņā ar kuriem tiesa nevar noteikt prasītājam pienākumu kompensēt kaitējumu, kurš ir radies tāda pagaidu pasākuma dēļ, kas vēlāk ticis atzīts par nepamatotu patenta spēkā neesamības dēļ, un kurš ir radies tāpēc, ka atbildētājs nav rīkojies tā, kā to parasti var gaidīt aplūkotajā situācijā, vai par kura rašanos ir atbildīgs atbildētājs šī paša iemesla dēļ, ja vien prasītājs, lūdzot noteikt pagaidu pasākumu, ir rīkojies tā, kā to parasti var gaidīt šādā situācijā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 34 Ar saviem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, it īpaši šajā tiesību normā paredzētais “atbilstošas kompensācijas” jēdziens, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir noteikts, ka personai nav jāsaņem kompensācija par zaudējumiem, ko tā ir cietusi tādēļ, ka tā nav rīkojusies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas, lai novērstu vai samazinātu tai nodarīto kaitējumu, un kas tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, liek tiesai nepiespriest pagaidu pasākumu pieprasītājam atlīdzināt ar šiem pasākumiem nodarīto kaitējumu, lai gan patents, pamatojoties uz kuru tie tika pieprasīti un apstiprināti, vēlāk ir ticis atcelts.
- 35 Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, pirmām kārtām, ir jānosaka, vai dalībvalstīm ir jādefinē jēdziena “atbilstoša kompensācija”, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā, saturs, tvērums un piemērošanas kārtība; hipotēzei, ka tas ir jādara dalībvalstīm, priekšroku dod iesniedzējtiesa.
- 36 Šajā sakarā vispirms ir jānorāda, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā ir precizēts, ka tiesu iestādes ir pilnvarotas pēc atbildētāja pieprasījuma likt prasītājam sniegt tam atbilstošu kompensāciju par kaitējumu, kas nodarīts ar pagaidu pasākumu noteikšanu gadījumos, kad šie pasākumi ir atcelti vai vairs nav piemērojami sakarā ar jebkādu pieteikuma iesniedzēja darbību vai bezdarbību, vai arī gadījumos, kad vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu nav bijis.
- 37 Lai arī minētās tiesību normas tekstā tas nav tieši norādīts, no Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta vispārējās sistēmas skaidri izriet, ka tas ir adresēts dalībvalstīm un tām ir uzlikts pienākums valsts tiesībās paredzēt visus minētajā 9. pantā paredzētos pasākumus, tostarp tos, kas paredzēti šī panta 7. punktā, kā to turklāt apstiprina arī minētās direktīvas 22. apsvērums.
- 38 Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir noteikts, ka dalībvalstīm ir pienākums savos tiesību aktos pilnvarot kompetentās tiesas likt pieteikuma iesniedzējam pēc atbildētāja lūguma atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts ar minētajā pantā noteiktajiem pagaidu pasākumiem.
- 39 Tāpat no Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta formulējuma izriet, ka šīs tiesības, pirmkārt, var tikt īstenotas vai nu tad, kad pagaidu pasākumus atceļ vai pārtrauc pieteikuma iesniedzēja darbības vai bezdarbības dēļ, vai arī pēc tam, kad vēlāk ir konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu nav bijis. Otrkārt, minētajām pilnvarām ir jāattiecas uz “visu kaitējumu”, ko izraisa minētie pasākumi, un, treškārt, atlīdzinājumam ir jābūt “pienācīgas kompensācijas” formā.
- 40 Šajā sakarā, konkrētāk, saistībā ar jēdzienu “atbilstoša kompensācija” ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās saturu un piemērošanas jomu, visā Savienībā parasti ir interpretējama autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā šīs tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (spriedums, 2010. gada 21. oktobris, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Tā kā Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā nav ietverta nekāda atsauce uz dalībvalstu tiesībām attiecībā uz minēto jēdzienu “atbilstoša kompensācija”, tas ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, un tas nav atkarīgs no dažādām dalībvalstīm.
- 42 Šo secinājumu apstiprina Direktīvas 2004/48 mērķis. Šīs direktīvas 10. apsvērumā ir precizēts, ka tās mērķis ir tuvināt dalībvalstu tiesību aktus, lai iekšējā tirgū nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni.

- 43 Šajā ziņā Direktīvas 2004/48 7. apsvērumā ir norādīts, ka starp dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības, it īpaši attiecībā uz pagaidu pasākumu piemērošanas noteikumiem. Turklāt šīs direktīvas 8. apsvērumā ir atgādināts, ka šādas atšķirības kaitē iekšējā tirgus pareizai darbībai un to dēļ nav iespējams nodrošināt, ka intelektuālā īpašuma tiesības visā Savienībā ir vienādā mērā aizsargātas.
- 44 Ar interpretāciju, saskaņā ar kuru dažādas dalībvalstis var brīvi precizēt Regulas Nr. 2004/48 9. panta 7. punktā minētā jēdziena “atbilstoša kompensācija” saturu, apjomu, kā arī piemērošanas noteikumus, paliktu neievērots šis līdzvērtības un viendabīguma mērķis augstā intelektuālā īpašuma aizsardzības līmenī, kā to ir iecerējis Savienības likumdevējs.
- 45 Šī sprieduma 41. punktā ietvertais secinājums nevar atspēkot pienākumus, kas izriet no *TRIPS* līguma, kurš ir saistošs gan Savienībai, gan tās dalībvalstīm un uz kuru Direktīvā 2004/48 ir vairākkārtējas atsauces.
- 46 *TRIPS* līguma 1. panta 1. punktā tostarp ir paredzēts, ka “dalībvalstis ir tiesīgas savas tiesību sistēmas un prakses ietvaros brīvi izvēlēties piemērotas šā līguma prasību izpildes metodes”. Šis vispārējās tiesību normas tvērums attiecas arī uz šī nolīguma 50. panta 7. punktu, kura formulējums būtībā ir identisks Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta formulējumam un kurā ir atsauce arī uz jēdzienu “atbilstoša kompensācija”.
- 47 Turklāt minētā nolīguma, kas saskaņā ar tā preambulas pirmo daļu ir vērsts uz to, lai nodrošinātu efektīvu un pietiekamu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, 1. panta 1. punktā ir skaidri atzīta iespēja dalībvalstīm ieviest plašāku aizsardzību par to, kuru paredz šis pats līgums.
- 48 Tieši šāda ir Savienības likumdevēja izvēle, pieņemot Direktīvu 2004/48, kuras galvenais mērķis, kas atgādināts šī sprieduma 42. punktā, ir Savienības un tās dalībvalstu tiesību sistēmā nodrošināt augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni.
- 49 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, jēdziens “atbilstoša kompensācija” ir jāuzskata par autonomu Savienības tiesību jēdzienu, kas tās teritorijā ir jāinterpretē vienveidīgi.
- 50 Šajā ziņā, kā izriet no šī sprieduma 38. punkta, Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir tiesības piešķirt atbildētājam atbilstošu kompensāciju saskaņā ar šajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem.
- 51 Līdz ar to šīm valsts tiesām, īstenojot tām šādi piešķirtās pilnvaras, ir jāizvērtē tajās iesniegtās lietas īpašie apstākļi, lai izlemtu, vai ir jāpiespriež prasītājam izmaksāt atbildētājam kompensāciju, kurai ir jābūt “atbilstīgai”, proti, pamatotai saistībā ar minētajiem apstākļiem.
- 52 It īpaši, tā kā to pilnvaru noteikt šādu kompensāciju īstenošana ir stingri pakļauta priekšnosacījumiem, saskaņā ar kuriem vai nu pagaidu pasākumi ir atcelti vai vairs nav piemērojami sakarā ar pieteikuma iesniedzēja rīcību vai bezdarbību, vai arī vēlāk ir konstatēts, ka nav intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu, tas, ka šie nosacījumi ir izpildīti, konkrētajā lietā nenozīmē, ka kompetentās valsts tiesām automātiski un katrā ziņā būtu pienākums piespriest pieteikuma iesniedzējam atlīdzināt visu kaitējumu, kas radies atbildētājam minēto pasākumu dēļ.
- 53 Pamatlietā nav strīda par to, pirmkārt, ka patents tika piešķirts tikai pēc tam, kad *Richter* bija sākusi tirgot attiecīgos produktus, un ka tad, kad prasītāja pamatlietā sākotnēji lūdza noteikt pagaidu pasākumus un pēc šī lūguma noraidījuma 2011. gada 25. maijā no jauna lūdza noteikt šādus pasākumus, reaģējot uz minēto tirdzniecību, tā bija šī patenta īpašniece.
- 54 Otrkārt, nav strīda arī par to, ka šajā pašā datumā atbildētājas pamatlietā jau bija iesniegušas Birojā prasību par minētā patenta atcelšanu.

- 55 Treškārt, ir jāatgādina, ka pēc tam, kad iesniedzējtiesa 2011. gada 11. jūlijā bija apstiprinājusi šos pagaidu pasākumus, attiecīgi 2011. gada 29. septembrī un 4. oktobrī apelācijas tiesa tos atcēla, un ka iesniedzējtiesa, uzskatot, ka atbildētājas pamatlietā bija ienākušas tirgū, pārkāpjot *Bayer* patentu, pēc tam, kad šīs lietas nonāca pie tās, neatjaunoja šos pagaidu pasākumus, ņemot vērā šī patenta spēkā neesamības pasludināšanas procesa pašreizējo stāvokli un līdzvērtīgu Eiropas patenta atsaukšanu.
- 56 Visbeidzot un ceturtkārt, *Bayer* patents vispirms tika atcelts ar Biroja 2012. gada 13. septembra lēmumu un pēc tam – ar iesniedzējtiesas 2014. gada 9. septembra rīkojumu.
- 57 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un Tiesai tajā adresētajiem jautājumiem izriet, ka šādos apstākļos pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums neļautu tiesai likt pieteikuma iesniedzējam atlīdzināt zaudējumus, kas ir nodarīti atbildētājam ar minētajām atceltajiem pagaidu pasākumiem.
- 58 Tieši šādā kontekstā ir jāatbild, otrām kārtām, uz jautājumu par to, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, it īpaši šajā tiesību normā paredzētais jēdziens “atbilstoša kompensācija”, šādos apstākļos nepieļauj tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, ar ko būtībā ir izslēgts, ka atbildētājs var saņemt atlīdzību par kaitējumu, kurš viņam radies tādēļ, ka viņš nav rīkojies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas attiecīgajā situācijā, lai novērstu vai samazinātu minēto kaitējumu, ja vien prasītājs, lūdzot īstenot pagaidu pasākumus, pats ir rīkojies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas attiecīgajā situācijā.
- 59 Tā kā Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta tekstā šajā ziņā nav tiešas norādes, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tas ir jāinterpretē, ņemot vērā tiesiskā regulējuma, kurā tas ietilpst, kontekstu un mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. jūnijs, *Koppers Denmark*, C-49/17, EU:C:2018:395, 22. punkts).
- 60 Runājot par minēto kontekstu, pirmkārt, ir jānorāda, ka no Direktīvas 2004/48 22. apsvēruma *in fine* izriet, ka tās 9. panta 7. punktā paredzētā atbilstošā kompensācija ir garantija, kuru Savienības likumdevējs ir uzskatījis par nepieciešamu, lai segtu izdevumus un kaitējumu, kas atbildētājam nodarīts ar “nepamatotu lūgumu” par pagaidu pasākumu noteikšanu.
- 61 Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 22. apsvērumu tās 9. pantā paredzētie pagaidu pasākumi it īpaši ir pamatoti, ja jebkurš kavējums var radīt neatgriezenisku kaitējumu intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekam.
- 62 No tā izriet, ka, lai konstatētu, ka pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu nav pamatots, vispirms ir nepieciešams, lai nepastāvētu risks, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekam radīsies neatgriezenisks kaitējums, ja ir kavēšanās tā lūgto pasākumu pieņemšanā.
- 63 Šajā ziņā, ja atbildētājas tirgo savus produktus, lai gan ir iesniegts patenta pieteikums, vai ja pastāv patents, kas var radīt šķērslī šādai tirdzniecībai – un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, šāda rīcība sākotnēji var tikt uzskatīta par tādu, kas ir objektīvs rādītājs, ka šī patenta īpašniekam pastāv neatgriezeniska kaitējuma rašanās risks, jo notiek kavēšanās tā lūgto pasākumu pieņemšanā. Tādējādi pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu, ko šis īpašnieks ir iesniedzis, reaģējot uz šādu rīcību, *a priori* nevar tikt kvalificēts par “nepamatotu” Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta, lasot to kopā ar tās 22. apsvērumu, izpratnē.
- 64 Savukārt tas, ka pamatlietā aplūkotie pagaidu pasākumi ir atcelti, lai gan, kā tas ir precizēts šī sprieduma 52. punktā, tas var būt viens no nosacījumiem, kas nepieciešami, lai varētu īstenot Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā paredzētās pilnvaras, tomēr pats par sevi nevar tikt uzskatīts par izšķirošu pierādījumu tam, ka pieteikums, kas ir atcelto pagaidu pasākumu pamatā, ir nepamatots.

- 65 Atšķirīgs secinājums tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, varētu atturēt attiecīgā patenta īpašnieku izmantot Direktīvas 2004/48 9. pantā paredzētos pasākumus un tādējādi būtu pretrunā šīs direktīvas mērķim nodrošināt augstu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni.
- 66 Otrkārt, runājot par pieteikuma iesniedzēja rīcību, Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jālasa, ņemot vērā tās 3. pantu, kurā ir paredzēts “vispārējs pienākums”, kas attiecas uz visu šīs direktīvas II nodaļu, kurā ietilpst arī ir tās 9. pants.
- 67 Saskaņā ar Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punktu dalībvalstu veicamie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, ir jāpiemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi.
- 68 Tādējādi šī norma uzliek dalībvalstīm un valsts tiesām pienākumu piedāvāt garantijas, ka tostarp Direktīvas 2004/48 9. pantā paredzētie pasākumi un procedūras netiek izmantoti ļaunprātīgi.
- 69 Šajā nolūkā kompetentajām valsts tiesām ir jāpārbauda, vai attiecīgajā lietā pieteikuma iesniedzējs nav ļaunprātīgi izmantojis šos pasākumus un procedūras.
- 70 Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pieteikuma iesniedzējs nav ļaunprātīgi izmantojis Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā paredzēto pasākumu. Šajā nolūkā tai ir pienācīgi jāņem vērā visi lietas objektīvie apstākļi, tostarp lietas dalībnieku rīcība.
- 71 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, it īpaši šajā tiesību normā paredzētais “atbilstošas kompensācijas” jēdziens, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka personai nav jāsaņem kompensācija par kaitējumu, kas tai nodarīts tādēļ, ka tā nav rīkojusies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas, lai novērstu vai samazinātu tai nodarīto kaitējumu, un kas tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, liek tiesai nepiespriest pagaidu pasākumu pieprasītājam atlīdzināt ar šiem pasākumiem nodarīto kaitējumu, lai gan patents, pamatojoties uz kuru tie tika pieprasīti un apstiprināti, vēlāk ir ticis atcelts, ciktāl šie tiesību akti ļauj tiesai pienācīgi ņemt vērā visus lietas objektīvos apstākļus, ieskaitot lietas dalībnieku rīcību, lai tostarp pārbaudītu, vai pieteikuma iesniedzējs nav ļaunprātīgi izmantojis šos pasākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 72 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 9. panta 7. punkts, it īpaši šajā tiesību normā paredzētais “atbilstošas kompensācijas” jēdziens, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka personai nav jāsaņem kompensācija par kaitējumu, kas tai nodarīts tādēļ, ka tā nav rīkojusies tā, kā to parasti var gaidīt no jebkuras personas, lai novērstu vai samazinātu tai nodarīto kaitējumu, un kas tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, liek tiesai nepiespriest pagaidu pasākumu pieprasītājam atlīdzināt ar šiem pasākumiem nodarīto kaitējumu, lai gan patents, pamatojoties uz kuru tie tika pieprasīti un apstiprināti, vēlāk ir ticis atcelts, ciktāl šie tiesību akti ļauj tiesai pienācīgi ņemt vērā visus lietas objektīvos apstākļus, ieskaitot lietas dalībnieku rīcību, lai tostarp pārbaudītu, vai pieteikuma iesniedzējs nav ļaunprātīgi izmantojis šos pasākumus.

[Paraksti]